

FOTO: HARRY POST

Impressie van Stadswerk-studiereis

Nantes pakt klimaatadaptatie aan via groen én gezondheid

Wat heeft Nantes, wat wij (nog) niet hebben? Ons klimaat in 2050! In Nantes gaan klimaatadaptatie en duurzame vormen van mobiliteit hand in hand. Reden genoeg voor veertig vertegenwoordigers van gemeenten, ingenieursbureaus, waterschappen en de koepels, met diverse achtergronden, om af te reizen naar deze hoofdstad van de 'Nantes Métropole'.

De metropoolregio omvat 24 gemeenten, met circa 630.000 inwoners. Ze is in de afgelopen twintig jaar gegroeid met 100.000 inwoners en verwacht dezelfde groei richting 2030. Meer dan de helft van het grondgebied bestaat uit natuurlijke of agrarische gebieden en 30 procent van het gebied is verstedelijkt.

Organisatie en participatie

Nantes ligt in het centrum van de metropoolregio, heeft circa 300.000 inwoners en is vergelijkbaar met Nederlandse (haven)steden. De stad ligt langs de rivier de Loire, met getijdewerking, en bevindt zich in vlak gebied (boven NAP). Grootschalige herstructurering is aan de orde van de dag doordat havenfuncties en overlastgevende bedrijvigheid de stad zijn uitgetrokken. Opgaven zijn de bereikbaarheid en mobiliteit in relatie tot het terugdringen van het autogebruik en de energietransitie. Nantes heeft een actief regio- en gemeentebestuur dat, naar gelang de mogelijkheden, stuurt, activeert en randvoorwaarden schept. Nantes Métropole is een publieke instantie en prioriteert maatregelen; burgemeesters bepalen samen de uiteindelijke prioritering. Nantes vindt bewonerparticipatie van groot belang. Zij organiseerde twee grote burgerdebatten over de Loire en de Energietransitie. Beleid, bestuur en uitvoering volgen daarin één duidelijke lijn. Opmerkelijk is dat liefst 53.000 mensen actief deelnamen.

Natuur en cultuur

Het bezoek is aangevlogen vanuit drie perspectieven: stedelijk groen, water en bebouwing. Daarbij heeft Nantes zichtbare kunst en cultuur hoog in het vaandel en is Jules Verne, geboren in Nantes, met zijn avontuurlijke reisbeschrijvingen met nieuwe technieken een belangrijke inspiratiebron. Bij alle plannen zijn natuur, cultuur en participatie ingebouwd. Natuur en groen meenemen in planvorming zit in Nantes inmiddels in de genen. Het draagt bij aan de bevordering van gezondheid en leefbaarheid, verkoeling van de omgeving, vermindering van parkeerplaatsen en de implementatie van cultuur. Concrete voorbeelden zijn het toepassen van groenstroken tussen tramrails en het transformeren van ruimten tussen bebouwing tot parkjes met water, zogenaamde 'stadsoases'. Drie voorbeelden zijn de Loire, de Quai de Plantes en de Jardin des Plantes. Een wandeling langs de aflopende oevers van de Loire geeft een duidelijke beleving van

natuur in de stad. Het verbindt inwoners met de Loire. De oevers leiden tot toename van de biodiversiteit en ruimte voor waterberging. De integratie in de kade van het gedenkteken van de slavenhandel op de plek waar de schepen vertrokken, is indrukwekkend. De geschiedenis herleeft door de kwekerij van bijzondere bomen op de Quai des Plantes, voorheen een parkeerplaats. Vroeger kwamen er bijzondere bomen mee terug uit Afrika. In de Jardin de Plantes genieten inwoners van bijzondere begroeiing, verkoeling en speelplaatsen. Nantes vergroot de toegankelijkheid van het park, mede door het betrekken van de tuin bij de herontwikkeling van de naastgelegen stationsomgeving; grijs verandert in groen. Afstromend regenwater van gebouwen komt terecht in het park.

Water

Het Île de Nantes is omringd door de Loire en ligt centraal in Nantes. Dit is een voorbeeld van de grootschalige herstructurering door het vertrek van overlastgevende bedrijven. De locatie is gekozen voor de bouw van een nieuw ziekenhuis, mede vanwege de centrale ligging en de goede bereikbaarheid. Dit is een grote ruimtelijke ontwikkeling met cultuur, natuur en participatie. De overstromingskans is berekend op een kans van eenmaal per duizend jaar. De vrijgevallen locaties van de bestaande ziekenhuizen zullen ook weer grote veranderingen ondergaan. Opvallend is dat Nantes in projectaanpakken klimaatmitigatie en klimaatadaptatie steeds in één adem noemt. In Nederland lijken we dit zelfs in naamgeving 'los te hebben geknipt' van energietransitie en ruimtelijke adaptatie. Nantes leeft met water en houdt rekening met bijbehorende risico's. Het ligt in de riviermonding van de Loire in een vrije verbinding met de Atlantische Oceaan. Het Île de Nantes ligt middenin de stad, omgeven door de Loire. Een zijtak, de l'Erdre,

De geschiedenis herleeft door de kwekerij van bijzondere bomen op de Quai des Plantes.

komt erop uit. De Loire is tevens een drinkwaterbron die beschermd moet blijven. Nantes benadert risico's vanuit de zee, de rivier en hevige regenval. Modelleren, risicobenaderingen en maatregelen zijn nodig om risico's te verminderen. Een bui van 60 millimeter in een uur moet zonder problemen worden verwerkt. In de modellering van de Loire geldt een herhalingskans op wateroverlast van eens in de honderd jaar, in de Franse wetgeving is dit recent aangepast naar eens in de duizend jaar. Dit wordt aangehouden voor grote herstructureringsplannen, zoals het ziekenhuis. Nantes heeft een overzicht met risicovolle gebieden opgesteld. Bouwen in deze gebieden is verboden, of op eigen risico. Nantes legt voor nieuwbouw een begrensde afvoer op, berging op eigen perceel is noodzaak. Bij hoog water in stedelijke uitbreiding langs de Loire moet altijd een vluchtweg mogelijk zijn. Dat leidt tot een gedetailleerd wegen- en bruggenplan in verbinding met de gebouwen op diverse hoogten. Voor de Loire als drinkwaterbron heeft de modellering tot meerdere inname mogelijkheden en een innamebeleid geleid.

Zorg en gezondheid

Nantes legt een relatie tussen klimaatadaptatie, zorg en gezondheid, hoewel van een geïntegreerd beleid geen sprake lijkt. Hitte als afzonderlijk probleem beschouwen lijkt onnodig. Nantes heeft namelijk een geïntegreerd en stevig publiek gezondheidsbeleid. Dit bouwt op vanaf de toegang tot educatie via preventie tot uiteindelijk genezen. Dit heeft een directe relatie

met stedelijke ontwikkeling en gaat veel verder dan bijvoorbeeld het Amsterdamse beleid, met als focus gedragsbeïnvloeding. Voorbeelden zijn het stimuleren van lokale landbouwproducten en gezonde voeding en de integratie ervan in ruimtelijke planvorming, evenals het realiseren van toegankelijke kunst en cultuur, belangrijk voor het welbevinden. Verder stimuleert Nantes fietsen en lopen, met eenvoudig beschikbare huurfietsen op strategische punten, geschilderde fietsstroken en de aanleg van fiets- en wandelpaden. Nantes wenst een toename van 3 procent fietsgebruik naar 12 procent van de verkeersmodaliteiten.

Franse verleiding én hiërarchie

De directeur 'Parken, groene ruimte en milieu' vertelt tijdens de rondleiding door het Jardin des Plantes: 'Wij zijn geluksmakers. Spreken we over "people, planet, profit", dan voegen we in Nantes "plezier" toe!' Nantes verleidt haar inwoners. Ze acteert vanuit een helder en stevig gekozen beleid en weet door burgerdebatten inwoners en bedrijven te verleiden tot participatie en creëert zo draagvlak. Tijdelijke maatregelen laten zien waar de stad heen wil gaan. Voorbeelden zijn het verleiden van de forens met een nieuwe buslijn, Chronobus, die frequent een eenvoudig traject aflegt. Naarmate het succes van de lijn toeneemt, verhoogt Nantes de frequentie. Voor de automobilist bekijkt Nantes nu het effect van een carpoolclub met vaste opstapplaatsen en een lidmaatschap. En de stadsbezoeker? Die krijgt op een wegwijzer de wandeltijd te zien: 'Zo dichtbij? Dan lopen we!' De 'Quai des Plantes' langs de Loire is een briljant idee. Een boomkwekerij op een parkeerplaats, zo laat Nantes inwoners zien wat zij gaat aanplanten. De vergroening is ingezet als 'lust' en 'plezier' met grote diversiteit in tegenstelling tot vergroening als opgave. Het groen staat centraal in het planvormingsproces!

Wat Nantes van ons wil leren?

De stad heeft nog vele uitdagingen te gaan. Daar willen ze vooral aan werken vanuit het denken over de totale stad en haar hoofddoelen. Nantes geeft aan dat er diverse aspecten zijn die zij vanuit Nederland kunnen overnemen. Zoals de excellente fietsinfrastructuur, sponswerking van de stad en element- of doorlatende verharding. En Nederlanders weten water heel goed te benutten als iets dat kwaliteit toevoegt aan openbare ruimte. ●

▼ De deelnemers aan de studiereis bij een presentatie.

FOTO: THOMAS KLOMP